

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000341

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-02-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зеленський Максим Сергійович

2. Maksym S. Zelenskyi

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Економіка

Дата захисту: 17-02-2026

Спеціальність за освітою: 081 Право

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11726

Повне найменування юридичної особи: Державний біотехнологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44234755

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державний біотехнологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44234755

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06.52.13, 06.52.35, 06.52.

Тема дисертації:

1. Механізм зниження рівня тіньової економіки в агропромисловому виробництві
2. Mechanism for Reducing the Level of the Shadow Economy in Agro-Industrial Production

Реферат:

1. Дисертація присвячена теоретичному обґрунтуванню та розробці механізму зниження рівня тіньової економіки в агропромисловому виробництві, спрямованого на підвищення прозорості економічних відносин, ефективності використання земельних ресурсів і забезпечення сталого розвитку сільських територій. Актуальність теми зумовлена значним впливом тіньових практик на продовольчу безпеку, фіскальну стійкість, соціальну справедливість та економічну безпеку держави, що особливо загострюється в умовах воєнних викликів. У теоретичному розділі обґрунтовано концептуальні засади формування механізму детінізації в агропромисловому виробництві. Розкрито сутність господарського механізму як системи інституційних, організаційних, економічних і фінансових інструментів координації взаємодії суб'єктів аграрного сектору. Уточнено авторське визначення механізму з урахуванням вимог сталого розвитку, цифровізації та глобалізації ринків. Досліджено природу тіньової економіки та її наслідки для ефективності виробництва, соціальної рівноваги й екологічної сталості, що обґрунтовує необхідність комплексного підходу до детінізації. Систематизовано методи вимірювання та оцінювання рівня тіньової економіки,

визначено їх переваги й обмеження. Обґрунтовано доцільність інтеграції традиційних методів із сучасними цифровими інструментами, зокрема аналізом великих даних, цифрових слідів і геопросторової інформації, що дає змогу підвищити достовірність оцінок у галузевому та регіональному розрізі. Узагальнено зарубіжний досвід детінізації та визначено напрями його адаптації до умов України, з акцентом на вдосконалення регуляторної політики, податкової системи, фінансового моніторингу та протидії корупції. У другому розділі здійснено комплексний аналіз сучасного стану агропромислового комплексу України, його ролі у формуванні соціально-економічного розвитку та валютних надходжень. Показано вразливість сировинно-експортної моделі в умовах війни, зокрема через порушення логістики. Проаналізовано наслідки воєнних дій для земельних ресурсів і доведено необхідність модернізації методик оцінки збитків відповідно до міжнародних стандартів. Виявлено поширеність тіньових схем у земельних відносинах як ключовий чинник зниження ефективності землекористування; обґрунтовано застосування ГІС для підвищення прозорості та контролю. Доведено, що національні підходи до оцінювання тіньової економіки часто не відображають її реальних масштабів через обмеженість даних і неврахування прихованих форм тінізації. Регресійний аналіз підтвердив помірну обернену залежність між рівнем тінізації та показниками економічної безпеки, що свідчить про системний характер ризиків. У третьому розділі розроблено структурно-інституційний механізм зниження рівня тіньової економіки в агропромисловому виробництві, який поєднує інституційний, антикорупційний, організаційний, економічний і фінансовий блоки. Запропоновано проблемно-цільовий підхід як інструмент реалізації механізму та використання стратегічного прогнозування для оцінки тенденцій тінізації. Обґрунтовано доцільність запровадження земельного аудиту на рівні територіальних громад із застосуванням ГІС, що мінімізує корупційні ризики та поєднує завдання детінізації з цілями сталого розвитку.

2. The dissertation is devoted to the theoretical substantiation and development of a mechanism for reducing the level of the shadow economy in agro-industrial production, aimed at increasing the transparency of economic relations, improving the efficiency of land use, and ensuring the sustainable development of rural areas. The relevance of the research is determined by the significant impact of shadow economic practices on food security, fiscal stability, social justice, and the economic security of the state, which becomes especially acute under wartime challenges. In the theoretical part of the dissertation, the conceptual foundations for forming a mechanism to reduce the shadow economy in agro-industrial production are substantiated. The essence of the economic mechanism is revealed as a system of institutional, organizational, economic, and financial instruments that ensure coordination of interactions among agricultural sector actors and promote its effective development. An author's definition of the mechanism in agro-industrial production is refined, taking into account modern challenges of sustainable development, digitalization, and market globalization. The nature of the shadow economy and its impact on food security, economic efficiency, social equity, and environmental sustainability are examined, which determines the need for creating an effective de-shadowing mechanism. Existing methods for measuring and assessing the level of the shadow economy are systematized, with emphasis on the importance of reliable initial data and the use of innovative sources, including big data, digital footprints, and geospatial information. The advantages and limitations of the most common methods of estimating the shadow economy are analyzed. The feasibility of integrating these methods into a unified assessment system adapted to the specifics of the agricultural sector is substantiated. It is determined that the use of modern digital technologies in combination with traditional methods makes it possible to form a more objective picture of the level of shadowing and its dynamics at the regional and sectoral levels. International experience in combating the shadow economy is summarized, and directions for its adaptation to the conditions of Ukraine are identified, particularly in the areas of improving regulatory policy, the tax system, and financial monitoring. Special attention is paid to anti-corruption issues as a key factor in the shadowing of the economy, which requires comprehensive institutional and legal reforms, increased transparency, and the development of civil society. The obtained results form a theoretical and methodological basis for further development of practical tools to reduce the level of the shadow economy in agro-industrial production. The second section of the dissertation presents a comprehensive study of the current state of Ukraine's agro-industrial complex as one of the key sectors of the national economy that determines the

level of socio-economic development and food security. Agro-industrial production ensures the domestic market supply and significant foreign exchange earnings from exports; however, under wartime conditions, the vulnerability of the raw-material export model is manifested through port blockades and logistics disruptions. The study emphasizes the consequences of Russian aggression for land resources: military actions have led to large-scale soil damage, while the existing methodology for damage assessment has proven to be insufficiently adapted to wartime conditions and requires modernization in line with international standards and new approaches to loss compensation. The analysis shows that a significant factor reducing land-use efficiency is the prevalence of shadow schemes in land relations. Illegal land use, income concealment, and tax evasion intensify the shadowing of the agricultural sector. To counteract these phenomena, the application of modern geographic information systems is proposed to enhance transparency, timely detection of shadow practices, and the effectiveness of control. Scientific approaches and methods for assessing the level of the shadow economy in agro-industrial production are systematized. It is established that national methods do not always ensure sufficient accuracy and often differ significantly from estimates provided by international institutions. The main reasons include limited access to statistical data and insufficient consideration of hidden forms of economic shadowing. As a result, official indicators do not reflect the real state of the shadow sector, which complicates the assessment of the effectiveness of state de-shadowing policy. The study of indicators of the state's economic security confirms a critical deterioration in recent years across all key areas: production, financial, social, investment-innovation, food, and energy security.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Koshkalda I., Sheludko L., Dotsenko A., Zelenskyi M. Development of an algorithm for state food security policy. *Estudios de Economia Aplicada*. 2020. 38 (4), P. 1-11. <https://doi.org/10.25115/eea.v38i4.3967>
- 2. Koshkalda I., Dombrovska O., Celms A., Ryasnyanska A., Zelenskyi M. The Use of GIS Technologies as an Important Tool for Reducing the Shadow Economy Level in Agro-Industrial Production. *European Association of Geoscientists & Engineers, GeoTerrace-2023, Vol. 2023, P. 1 – 5*, DOI: <https://doi.org/10.3997/2214-4609.2023510077>
- 3. Шелудько Л.В., Зеленський М.С. Методи виявлення та оцінки тіньової економіки. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2021. Т.3. №2. С.32-39. <https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/5197>
- 4. Зеленський М. С. Поняття механізму та сутності тіньової економіки в агропромисловому виробництві. *Регіональна економіка*. 2023. № 2. С. 93-103. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-2-10>
- 5. Зеленський М. С. Характеристика методів оцінювання рівня тіньової економіки та проблеми їх вимірювання. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 1. С. 295 – 304. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-1-43>
- 6. Зеленський М. С. Протидія тіньовим процесам в аграрному секторі: роль державного регулювання. *Журнал з менеджменту, економіки та технологій*. 2025. № 1. С.212-223. <https://doi.org/10.69803/3083-6034-2025-1-212>

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; методичні документи; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шелудько Леся Володимирівна

2. Lesya V. Sheludko

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний біотехнологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44234755

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Малік Микола Йосипович

2. Mykola Y. Malik

Кваліфікація: д.е.н., професор, акад., 08.07.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"

Код за ЄДРПОУ: 00496805

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03127, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гришова Інна Юріївна
2. Inna Y. Hryshova

Кваліфікація: д.е.н., доц., 08.00.04**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Інститут економіки Латвійської академії наук**Код за ЄДРПОУ:** 4000332434**Місцезнаходження:** Akadēmijas laukums 1, Rīga, LV-1050, Рига, 1050, Латвія**Форма власності:** Державна**Сфера управління:****Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Божидай Ірина Ігорівна
2. Iryna I. Bozhydai

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.04**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Державний біотехнологічний університет**Код за ЄДРПОУ:** 44234755**Місцезнаходження:** вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Міненко Софія Іванівна
2. Sofiia I. Minenko

Кваліфікація: д.філософ, доц., 073**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Державний біотехнологічний університет**Код за ЄДРПОУ:** 44234755**Місцезнаходження:** вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Мандич Олександра Валеріївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Мандич Олександра Валеріївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Міненко Софія Іванівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна